

4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämistä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaista rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Kappaletavaran säilytysuoja. Rautatiehallitus oli esittänyt, että kaupungin kustannuksella sopivalla paikalla kaupungin satamassa satamaradan vierellä sijaitseva tavarasuojaja tai tavarasuojan osasto annettaisiin valtion-rautateiden käytettäväksi satamaan rautateitse saapuvan kappaletavaran säilytyspaikaksi. Kaupunginvaltuusto myöntyi ¹⁾ esitykseen ja osoitti käyttövaroistaan semmoisen huoneiston vuokraamiseksi heinäkuun 1 päivästä joulukuun 31 päivään 2,400 markkaa.

Kaupungin rakennusten luovutus majoitustarkoituksiin. Sotaministeriön asuntotoimituskunta oli tiedustellut, monelleko miehelle ja monenko tunnin kuluessa kaupunki voi asettaa huoneistoja käytettäväksi liikekannallepanon tapahtuessa, sekä anonut rahatoimikamarille valtuutta tarpeen tullen m. m. käyttää tähän tarkoitukseen niin monta kaupungin kansakoulutaltoa, että niihin voitiin sijoittaa noin 4,000 miestä. Rahatoimikamari puolestaan halusi, siihen nähden että kaupungin kansakoulut hiljattain oli pantu kuntoon sotilas-majoituksesta kärsineen kulumisen ja vahingonteon jälkeen, jyrkästi vastustaa, että nämä rakennukset nyt jälleen luovutettaisiin majoitustarkoituksiin, ja kaupunginvaltuusto yhtyi ²⁾ tähän käsitykseen.

Uusi työpajahuoneisto valmistavalle poikain ammattikoululle. Valmistavan poikain ammattikoulun johtokunta oli ilmoittanut, että Hakasalmenkadun talosta n:o 4 koululle vuokrattu työpajahuoneisto oli sopimuksen mukaisen ajan kuluessa irtisanottu, ja oli kaupunginarkkitehti puolestaan ehdottanut entisellä kaasutehtaan tontilla olevan työpajarakennuksen väliaikaisesti luovutettavaksi koululle. Tähän yhtyi rahatoimikamarikin ehdottaen mainitun rakennuksen väliaikaista sisustusta varten myönnettäväksi 55,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto palautti ³⁾ asian kamariin, joka sillä välin oli ryhtynyt keskusteluihin Neitsytpolun tontilla n:o 5 sijaitsevain, Rouvasväenyhdistykselle kuuluvain rakennusten lunastamisesta. Sittenkuin päätös ⁴⁾ mainitusta lunastuksesta oli tehty, päätti ⁵⁾ valtuusto mainitulla tontilla olevan kulmarakennuksen ja pesutuvan luovutettavaksi valmistavalle poikain ammattikoululle sekä näiden rakennusten kuntoon panettamiseksi käyttövaroistaan osoittaa 5,000 markkaa.

Sairassijain luovutus haavoittuneille vapaaehtoisille. Kaupungin sairaalalihallitus ilmoitti Viron avustusretkikunnan sairaanhoitokomitean anoneen noin 50 sairassijaa n. s. koleraparakeista luovutettavaksi Viron sotaretkellä haavoittuneiden vapaaehtoisten hoitoa varten, minkä ohessa yllhallitus mainitsi, että keskimmäinen puheenalaisista parakeista oli välttämättä varattava kaupungin omiin tarpeisiin, jota vastoin kivipaviljonki, jossa oli 36 sairassijaa sekä hoitajattarille ja palvelijastolle tarpeelliset huoneet, voitiin vuodevaatteiden, veden, lämmityksen ja valaistuksen kera luovuttaa haavoittuneiden ja sairaiden hoitolaksi sekä kolmannestakin edellä mainitusta paviljongista sijoja 24 potilaille voitavan tarpeen vaatiessa luovuttaa samaan

¹⁾ Kvston pöytäk. 17. 6. 15 §. — ²⁾ S:n 20. 6. 13 §. — ³⁾ S:n 6. 5. 23 §. — ⁴⁾ Ks. tätä kert. siv. 12. — ⁵⁾ Kvston pöytäk. 17. 6. 11 §.

tarkoitukseen. Kaupunginvaltuusto oikeutti¹⁾ ylihallituksen puheenalaisen tarkoitukseen luovuttamaan esityksessä mainitut käytettävänä olevat paikat, ja tuli ylihallituksen määrätä ne tarkemmat ehdot, joilla luovutus voi käydä päinsä.

Uusi huoneisto työväenopiston suomenkieliselle osastolle. Työväenopiston yhteisen johtokunnan anottua, että kaupunginvaltuusto osoittaisi uuden sopivan huoneiston opiston suomenkieliselle osastolle, ja rahatoimikamarin asiasta antamassaan lausunnossa ilmoitettua kansakouluviranomaisten ja työväenopiston johtokunnan kesken sittemmin tehtyä sopimuksen kansakoulutarkoituksiin Hämeenkadun talosta n:o 8 vuokratusta huoneistosta tarpeellisten huoneiden luovuttamisesta opistolle päätti²⁾ kaupunginvaltuusto hyväksyä tämän toimenpiteen.

Oma huoneisto Neljännen linjan alemmalle käsityöläiskoululle. Ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunta ilmoitti myöntäneensä Neljännen linjan alemmalle käsityöläiskoululle luvan toistaiseksi samoin kuin ennenkin käyttää Porthaninkadun kansakoulun huoneistoa iltakurssejaan varten. Kun tästä kuitenkin oli koitunut tuntuvia haittoja, ehdotti johtokunta, että kaupunginvaltuusto ryhtyisi toimiin oman huoneiston hankkimiseksi mainitulle käsityöläiskoululle.

Johtokunnan esitys ei aiheuttanut³⁾ toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta.

Huoneiston osoittaminen lastenseimelle. Pelastusarmeijan anottua osoitettavaksi huoneisto sen Kalliossa olevalle lastenseimelle oli köyhäinhuoltohallitus ehdottanut Leppäsuon huvilasta luovutettavaksi tarpeellisen määrän huoneita tähän tarkoitukseen, mutta anomus ei aiheuttanut⁴⁾ toimenpidettä kaupunginvaltuuston puolelta.

Käyttöoikeus Rantatorin kauppahallin kalaosastoon. Rahatoimikamari ilmoitti päättäneensä irtisanoa kaikki Rantatorin kauppahallin myyntipaikkain haltijat, ja tulisivat paikat luovutettaviksi huutokaupalla kolmen vuoden ajaksi. Samalla rahatoimikamari esitti, että Saaristolaiskalastajain osuuskunnan kaupunginvaltuuston päätöksen perusteella mainitussa hallissa käyttämät myyntipaikat saisi tarjota huutokaupalla samoin kuin muutkin myyntipaikat.

Valtuusto hyväksyi⁵⁾ ehdotuksen.

Asunnon osoittaminen hädetyille perheille. Eräiden henkilöjen maistraatille ilmoitettua, että heidät huhtikuun 1 päivänä hädettäisiin asunnoistaan Siltasaarenkadun talossa n:o 3, syystä että talon omistaja Aktiebolaget Insula silloin aloittaisi talon rakennusten purkamisen, sekä samalla tukalassa tilanteessaan anottua apua kaupunginviranomaisilta, kun he vallitsevan asunnonpuutteen johdosta eivät olleet voineet saada toisia asuntoja, oli sosialilautakunta rahatoimikamarilta anonut, että kamari joksikin lyhyeksi ajaksi näille kodittomille luovuttaisi hiljattain ostetun Leppäsuon huvilan sekä että kamari hetimiten panettaisi mainitun huvilan välttävään kuntoon.

Kun mainittu huvila sitä kohdanneen tulipalon johdosta ei ollut käyttökelpoisessa kunnossa, lausui kamari, että Annankadun kansakoulutalo, joka oli vuosikautia ollut käytettynä sotilasmajoitukseen ja vähää aikaisemmin palautettu kaupungin käytettäväksi, voitaisiin väliaikaisesti luovuttaa puheena olevaan tarkoitukseen, ja ehdotti, että sosialilautakunta saisi toimekseen

¹⁾ Kvston pöytäk. 28. 1. 40 §. — ²⁾ S:n 7. 10. 35 §. — ³⁾ S:n 1. 4. 23 §. — ⁴⁾ S:n 26. 11. 46 §. — ⁵⁾ S:n 17. 6. 20 §.

jakaa tarjona olevan tilan ja kantaa vuokramäärät sekä muutoin suorittaa talonisännöitsijän tai talonisännän tehtävät.

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾, että rahatoimikamarin tuli pitää huolta, että edellä mainittu hädettäville perheille vuokrattava kouluhuoneisto ehdottomasti heinäkuun 1 päivänä saatiin käytettäväksi kaupungin tarpeisiin, mihin nähden kamarin tuli olla valmis tarpeen vaatiessa hyvissä ajoin osoittamaan toinen huoneisto tarkoitukseen.

Kaupungin uimalaitosten käyttö. Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ eräin ehdoin kesäksi 1919 luovuttaa Ursinin kallion uimalaitoksen Helsingin uimaseuralle, Humallahden uimalaitoksen Helsingin uimareille ja Jätkäsaaren uimahuoneet urheiluyhdistys Jyrylle sekä uimakoulun voimassa pitämiseksi kussakin edellä mainitussa laitoksessa käyttövaroistaan myöntää Helsingin uimaseuralle 6,000, Helsingin uimareille 5,500 ja urheiluyhdistys Jyrylle 5,000 markkaa.

Valtiolle kuuluvan huoneiston osoittaminen poliisilaitoksen tarpeisiin. Uudenmaan läänin maaherran ja poliisimestarin esitettyä vaatimuksen, että rahatoimikamari ryhtyisi toimiin uusien huoneistojen hankkimiseksi poliisilaitoksen tarpeisiin, jotka vaatimukset olivat tarkoitaneet osin uuden, ajanmukaisen, 25 huonetta käsittävän huoneiston hankkimista etsivälle osastolle, osin uuden huoneiston osoittamista ensimmäiselle poliisipiirille, jonka huoneisto luovutettaisiin etsivälle osastolle, oli kamari tehnyt valtioneuvostolle esityksen, jossa kamari, myöntäen että poliisilaitoksen huoneistot voisivat olla sekä sopivimmat että tilavimmat, huomautti koettaneensa poistaa mainittua huoneistonpuutetta kykynsä mukaan. Niinpä oli poliisin tarpeisiin luovutettu ja sisustettu Aleksanterinkadun talon n:o 1 kulmarakennus kokonaan, ja lisäkerroksen teettämiseksi etsivän osaston vankilaan oli kaupunginvaltuusto osoittanut 48,000 markkaa. Kunnallisviranomaiset olivat pohtineet asiaa ja valtuusto oli vuonna 1914 poliisitalon rakennuttamiseksi osoittanut ³⁾ Simon- ja Annankadun väliltä alueen, mutta maailmansota oli saattanut rakennusyrityksen toteuttamisen mahdottomaksi. Myöhemmin sattuneet tapahtumat olivat aiheuttaneet kamarin asiaa edelleen valmistamaan asettamaan valiokunnan, joka, mikäli kamarille oli tunnettua, aivan lähiaikoina antaisi ehdotuksen toisen sopivan paikan osoittamisesta poliisitaloa varten. Näin ollen ja kun kaupungin raha-asiat tuskin sallivat aloittaa niin suuruuntaista rakennusyritystä kuin tässä oli kysymyksessä, ennenkuin olot rakennusteollisuuden alalla olivat jonkin verran vakiintuneet, kuluisi varmaan aikaa, ennenkuin tämä rakennus voitaisiin luovuttaa poliisin käytettäväksi. Kamarin oli sentähden ollut koetettava, siihen asti kuin uusi poliisitalo oli valmistunut, jossain määrin poistaa huoneiden puutetta, mihin nähden kamari oli ryhtynyt edellä mainittuihin toimenpiteisiin. Kun eivät viranomaiset kuitenkaan olleet pitäneet näitä toimenpiteitä riittävinä sekä vallitseva asunnonpuute ja voimassa oleva huoneenvuokralaki vaikeuttivat ja miltei saattoivat mahdottomaksi lisähuoneistojen hankkimisen poliisilaitokselle, oli kamari, joka oli saanut tietää, että valtio vapaussodan johdosta oli saanut haltuunsa lukuisia huoneistoja, ainoana keinona esillä olevan asian onnelliseen ratkaisuun, johon kamari oli voimaton, katsonut olevan, että valtioneuvosto poliisilaitokselle luovutti jonkin sopivan huoneiston edellyttäen kaupungin kustantavan sen kuntoon panettamiseksi tarpeelliset työt ja huoneiston valtiolle palauttaessaan panettavan sen siihen kuntoon, missä se oli haltuun otettaessa.

¹⁾ Kvston pöytäk. 1. 4. 2 §. — ²⁾ Sn 20. 6. 7 §. — ³⁾ Ks 1914 vuod. kert. siv. 34.

Sisäasiainministeriön vaadittua kaupunginvaltuustolta lausuntoa asiasta yhtyi ¹⁾ valtuusto rahatoimikamarin esitykseen.

Toimenpiteitä asunnonpuutteen lieventämiseksi. Kaupunginvaltuustolle antamassaan esitysehdotuksessa ²⁾ vt Ivalo ehdotti, että kysymys vallitsevan asunnonpuutteen lieventämisestä sekä uusien, pieniä huoneistoja sisältävien rakennusten aikaansaamisesta vähävaraisten tarpeisiin lähetettäisiin valmisteltavaksi sosialilautakuntaan, jonka tulisi mahdollisimman pian kaupunginvaltuustolle antaa esitys ja suunnitelmat kunnallisen rakennustoiminnan uudestaan elvyttämiseksi. Asiasta antamassaan lausunnossa sosialilautakunta esitti ³⁾, että kaupunginvaltuusto tekisi valtioneuvostolle sen suuntaisen alistuksen, että kaikki valtiolle kuuluvat rakennukset, joita ei välttämättä tarvita muihin tarkoituksiin, luovutettaisiin asunnoiksi ja valtion toimesta panetettaisiin tarkoituksenmukaiseen kuntoon, mihin nähden eritoten Suomenlinnassa sijaitsevain valtion rakennusten pitäisi tulla kysymykseen, sekä että valtioneuvosto asutuksen helpoittamiseksi maaseudulla Helsingin—Keravan ja Helsingin—Kirkkonummen rautateiden varsilla ryhtyisi toimiin rautatielippujen hinnan huojistamiseksi ja paikallisliikenteen junankulkuvuorojen parantamiseksi. Sosialilautakunnan ehdotuksen hyväksyi ⁴⁾ kaupunginvaltuusto, joka sen lisäksi antoi lautakunnan toimeksi joutuisasti tehdä ehdotuksen kunnallisen tai kunnan edistämän rakennustoiminnan käyntiin panettamisesta sekä kehoitti rahatoimikamaria viivyttämättä ryhtymään toimiin yleishyödyllisen työväenasuntoyhtiön perustamiseksi, jossa kaupungilla oli osake-enemmistö ja jonka säännöt oli jo vuonna 1917 vahvistettu.

Asiasta antamassaan toukokuun 10:ntenä päivätyssä esityksessä sosialilautakunta ehdotti ⁵⁾, että kaupunginvaltuusto, kun yksityinen rakennustoiminta korkeiden työainehintain johdosta oli kokonaan seisauksissa, asunnonpuutteen lieventämiseksi päättäisi, siinä tapauksessa että yritykselle myönnetään valtioapua, heti Vallilan kortteleihin n:o:ihin 556, 557 ja 558 teettää 11 asuinrakennusta, kunkin kolmikerroksisen, joista alin kivistä ja molemmat ylempät puusta, joten saataisiin 448 huoneen ja keittiön huoneistoja, sekä 10 pienenlaista ulkokuonerakennusta, joka rakennussuunnitelma kokonaisuudessaan toteutettaisiin vuosina 1919 ja 1920, tarkoitukseen osoittaa 9,000,000 markkaa ja valtioneuvostolta anoa 6,000,000 markan valtioapua sekä antaa rahatoimikamarin toimeksi yksissä neuvoin sosialilautakunnan kanssa laadituttua ja lopullisesti hyväksyä puheenalaisten rakennusten täydelliset yksityiskohtaiset piirustukset.

Kaupungin yleisten töiden hallitus lausui periaatteessa yhtyvän esitykseen, että toistaiseksi ainoastaan kortteli n:o 556 puheenalaista tarkoitusta varten rakennutettaisiin, jossa tapauksessa rakennustapa yhteenrakennetuina rakennusrivein, jotka palomureilla jaettaisiin n. s. lamelleihin, olisi edullisempi sosialilautakunnan ehdottamia erillisiä rakennuksia n. s. maaherratyyppejä. Ennen rakennusyrityksen jatkamista olisi kysymystä tarkoin valmisteltava sekä tonttipaikkoihin että rakennustyypeihin ja rakennusaineisiin nähden.

Rahatoimikamari, joka niinikään oli sitä mieltä, että aluksi ainoastaan kortteli n:o 556 olisi rakennettava, ei puolestaan voinut hyväksyä ehdotettuja rakennustapoja, vaan puolsi noudatettavaksi rakennustapaa erillisin

¹⁾ Kvston pöytäk. 9. 9. 5 §. — ²⁾ S:n 28. 1. 36 §. — ³⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 23. — ⁴⁾ Kvston pöytäk. 15. 4. 38 §. — ⁵⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 29.

puutaloin, joihin v. t. kaupunginarkkitehti oli laatinut piirustukset kahta tyyppiä, joilla oli se etu, että kaikkia huoneistoja saattoi tarpeen mukaan käyttää joko yksityisinä huoneina tai huoneen ja keittiön käsittävinä huoneistoina tulisijain laadun mukaan. Suureen asunnonpuutteeseen nähden kamari ei tahtonut vastustaa rakennusyriityksen aloittamista, ennenkuin kysymys valtioavusta oli ratkaistu. Kamari ehdotti kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

1) että, edellyttäen alempana mainittu valtioapu saatavan, aluksi Vallilan kortteliin n:o 556, pääasiassa laadittujen piirustusten mukaisesti rakennetaan 240 huonetta käsittävä työväenasuntoryhmä;

2) että puheena olevan rakennushankkeen toteuttamiseksi valtioneuvostolta heti anotaan 1) momentissa mainittua rakennustyötä varten 1,440,000 markan valtioapua sekä ehkä jatkettavaa samanlaista toimintaa varten 40 % rakennuskustannuksista, enintään kuitenkin 4,560,000 markkaa;

3) että, jos enintään 3,600,000 markan suuruinen laina yhdeksi vuodeksi voidaan saada kaupungille edullisin ehdoin, 1) momentissa mainitun rakennustyön saa alkaa, siihen katsomatta onko valtioapua sitä ennen ehditty myöntää;

4) että 1) momentissa mainittua rakennustyötä varten osoitetaan 2,160,000 markkaa 1917 vuoden obligatiolainasta sekä, edellyttäen valtioapua 40 %:iin rakennuskustannusten määrästä myöhemmin saatavan, kaupunginkassasta tarpeen vaatiessa sen lisäksi maksetaan etuantina 1,440,000 markkaa;

5) että, siinä tapauksessa että 2) momentissa mainittu valtioapu, 40 % rakennuskustannuksista, myönnetään, kysymys puheena olevan rakennustoiminnan jatkamisesta otetaan uudestaan tutkittavaksi; sekä

6) että, jos edellä esitetyt ehdotukset hyväksytään, rahatoimikamari valtuutetaan niiden toteuttamiseksi ottamaan 3,600,000 markan suuruinen lyhytaikainen laina, takaisin maksettavaksi viimeistään sittenkuin 1919 vuoden kunnallisverot on kannettu.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ rahatoimikamarin ehdotuksen.

Esitys parakkien rakennuttamisesta asuntotarkoituksiin. Rakennusmestarien T. J. ja L. A. Pajusen esityksen että kaupunki Meilansin-, Topeliuksen- ja Töölönkadun rajoittamalle XIV kaupunginosan alueelle sekä erääseen korttelin n:o 470 osaan rakennuttaisi laudoista yksikerroksisia parakkeja, 12 huonetta kuhunkin, jotka parakit purettaisiin 10 vuoden kuluttua ja jotka hakijat tarjoutuivat eräin ehdoin teettämään 5,500 markan urakkahinnasta huonetta kohti eli 500 huonetta kaikkiaan 2,750,000 markasta, kaupunginvaltuusto epäsi²⁾.

Tilanpuutteen poistaminen tavaravajoista. Kun tarpeellisten tavarakatkoksien tai katetun laituri-tilan puute kaupungin satamissa suuressa määrin rajoitti näiden järkiperaistä käyttöä, ehdotti rahatoimikamari, että tämän puutteen poistamiseksi aluksi kaksi avonaista välitilaa Katajanokan tavaravajain n:ojen 7, 8 ja 9 välillä varustettaisiin patsaiden varaan rakennetuilla katoksilla ja Jätkäsaareen rakennettaisiin pienenlainen väliaikainen tavarakatos, minkä ohessa kamari ilmoitti, että Katajanokalle aikaisemmin päätetyn tavarakatoksen teettäminen oli sangen suotava. Kamari anoi myönnettäväksi 500,000 markan etuuntimäärärahaa tavaravajain puutteen poistamiseksi etusijassa Katajanokalla. Kaupunginvaltuusto myöntyi³⁾ ehdotuk-

¹⁾ Kvston pöytäk. 20. 6. 39 §. — ²⁾ S:n 22. 12. 30 §. — ³⁾ S:n 20. 6. 12 §.

seen, kuitenkin siten, ettei varoja saanut käyttää tavarasuojan teettämiseen Jätkäsaarelle, koska Helsingin makasiiniosakeyhtiön sopimuksen mukaisesti tuli sinne teettää liikenteen tarvitsemat rakennukset.

Juurikasvikellarin rakennuttaminen Nikkilän mielisairaalaan. Isonlaisen juurikasvikellarin rakennuttamiseksi Nikkilän mielisaraalaan myösi¹⁾ kaupunginvaltuusto etuantina kaupunginkassasta 12,000 markkaa sekä kehoitti kaupungin sairaalaylihallitusta, sittenkuin lopulliset kustannukset oli voitu laskea, merkitsemään tarpeellisen määrärahan ensivuotiseen budjettiehdotukseensa.

Tontti Töölön uudelle kansakoulutalolle. Kaupunginvaltuuston kehoitettua suomenkielisten kansakoulujen johtokuntaa mahdollisimman pian käsiteltäväksi ottamaan kysymyksen uuden kansakoulutalon rakennuttamisesta Kasarminkadun koulutalon²⁾ sijaan oli johtokunta esittänyt, että puheenalainen uusi koulutalo teetettäisiin Dagmarinkadun tonteille n:o:ille 1 ja 3 kortteliin n:o 416 XIII kaupunginosaa vuonna 1913 laaditun ohjelman mukaan, jonka johtokunta oli sittemmin uudelleen tarkastanut ja vähäisin muutoksin hyväksynyt. Kaupungin yleisten töiden hallitus, johon asia oli lähetetty, huomautti että, kun puheenalaiset tontit, jotka aikaisemmin oli varattu kansakoulutalon paikaksi, sittemmin oli ehdotettu kaupungin pääkirjaston³⁾ paikaksi, koulutalolle olisi osoitettava toinen tonttipaikka, ja ehdotti siksi XIII kaupunginosan korttelia n:o 430 tai vaihtopuolisesti korttelia n:o 431, puoltaen ensin mainittua. Kaupunginvaltuusto antoi⁴⁾ rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä toimiin luonnospiirustusten ynnä alustavan kustannusarvion laadittamiseksi kortteliin n:o 430 rakennettavaa koulutaloa varten.

Uuden kansakoulutalon piirustusten laadinta. Sittenkuin kaupunginvaltuusto oli vuonna 1917 pääasiassa hyväksynyt Punavuorenkadun tonteille n:o:ille 8 ja 10 kortteliin n:o 111 VI kaupunginosaa teetettävän uuden suomenkielisen kansakoulutalon luonnospiirustukset sekä antanut kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi yksissä neuvoin puheenalaisen koulujen johtokunnan kanssa laatia rakennusyrityksen pääpiirustukset ja kustannusarvion, oli kaupunginarkkitehti hallitukselle lähettänyt tuollaiset piirustukset. Rakennuksen kustannukset oli lämpöjohdon kera, mutta ilman täydellistä sisäistä maalausta laskettu noin 1,017,700 markaksi, mutta voitiin, jos lämpöjohto jätettiin pois ja sijaan teetettiin väliaikaiset uunit punaisista tiilistä sekä eräitä muita säästöjä toimeenpantiin, huojistaa 852,000 markan vaiheille. Viimeksi mainittu summa antoi yksikköhinnaksi noin 85:20 markkaa m³:ltä säännöllisinä aikoina tavallisen yksikköhinnan, 20—30 markan, sijasta.

Rahatoimikamari ilmoitti kustannuksia rakennuksesta myöhemmin tapahtuneen hinnannousun johdosta täytyvän laskea olevan 1,500,000 markkaa ja ehdotti, että uuden kansakoulutalon piirustukset tosin hyväksyttäisiin, mutta että rakennuksen teettäminen runsaiden kustannusten johdosta saisi jäädä toistaiseksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁵⁾ laaditut pääpiirustukset ja kehoitti rahatoimikamaria ennen rakennustyön käyntiin panoa antamaan lopullisen kustannusarvion.

Korotettu määräraha kauppahallin teettämiseksi Böleen. Sittenkuin kauppahallin teettämiseksi Bölen esikaupunkiin oli kuluvan vuoden budjettiin mer-

¹⁾ Kvston pöytäk. 9. 9. 25 §. — ²⁾ Ks. 1916 vuod. kert. siv. 43. — ³⁾ Ks. tätä kert. siv. 19. — ⁴⁾ Kvston pöytäk. 23. 9. 16 §. — ⁵⁾ S:n 26. 3. 20 §.

kitty 50,000 markkaa, oli kaupungin yleisten töiden hallitus laadittanut vaihtopuoliset piirustukset pienempää puusta rakennettavaa kauppahallia varten ynnä 98,500 ja 64,000 markkaan päättyvät kustannusarviot, sen mukaan rakennettaisiinko halli lämmitettävä vai ei. Näistä vaihtopuolista rahatoimikamari osaltaan puolsi edellistä, koska myyjäin terveydelle oli vaarallista talvisaikaan oleskella lämmittämättömissä huoneissa. Kaupunginvaltuusto kuitenkin päätti ¹⁾ Bölen kauppahallin teetettäväksi enintään 64,000 markan kustannuksilla ja tähän tarkoitukseen kaupunginkassasta etuantina maksettavaksi 14,000 markan lisämäärärahan, joka merkittäisiin 1920 vuoden menosääntöön.

Käymälän teettäminen. Rautatiehallituksen rahatoimikamarilta anottua ryhdyttäväksi toimiin täydellisen mukavuuslaitoksen rakennuttamiseksi uuden asematalon läheisyyteen, mutta kaupungin yleisten töiden hallituksen oltua sitä mieltä, että puheenalaisen laitoksen teettämisen pitäisi jäädä toistaiseksi, syystä että se paikan keskeiseen asemaan nähden mieluummin olisi rakennettava katupinnan alle, mutta katupinta aseman läheisyydessä oli varsin vähän ylempänä pohjavedenpintaa eikä asematalon edustalla olevaa paikkaa ollut lopullisesti järjestetty, oli rahatoimikamari antanut hallituksen toimeksi yksissä neuvoin asianomaisten rautatieviranomaisten kanssa käydä rakennuttamaan isonlaista käymälää hallituksen ehdottamalle paikalle. Ehdotetun toimenpiteen hyväksyi ²⁾ kaupunginvaltuusto, joka käyttövaroistaan osoitti työhön tarvittavat 5,050 markkaa; kuitenkin suotaisiin terveydenhoitolautakunnalle tilaisuus lausua mielensä laitoksen paikasta.

Bjälbon uimahuoneen laajennus. Helsingin uimarit niminen yhdistys oli anonut, että kaupunginvaltuusto kaupungin uimalaitoksissa vallitseviin tukaaliin oloihin katsoen rakennuttaisi kesällä 1919 Bjälbon rantaan suunnitellun uimalaitoksen koko laajuudessaan. Kaupungin yleisten töiden hallitus huomautti antamassaan lausunnossa, että kuluvan vuoden budjettiin oli säästäväisyysyistä merkitty ainoastaan 90,000 markkaa uimalaitoksen osittaista teettämistä varten, mutta esitti nyt, eikö rakennusohjelmaa kokonaisuudessaan olisi toteutettava, jossa tapauksessa tarvittaisiin lisää 80,000 markkaa.

Kaupunginvaltuusto myöntyi ³⁾ mainitun yhdistyksen anomukseen ja päätti käyttövaroistaan työtä varten osoittaa 80,000 markan lisämäärärahan.

Kaupungin lämmityslaitosten korjaus ja täydennys. Kaupungin lämmitysteknikko oli ilmoittanut, että 12 kaupungin rakennuksen lämmityslaitoksissa oli puutteellisuuksia, jotka olisi ensi tilassa poistettava, ja että samantapaisia töitä olisi tarpeen Nikkilän melisairaalan ja kunnalliskodin sekä Bengtsärin kasvatuslaitoksen lämpöjohtolaitoksissa, minkä ohessa Marian sairaalan korkeapainehöyrykattilan tulistaja oli särkynyt. Näiden ja muiden vastaisten samantapaisten puutteellisuuksien korjaamiseksi oli lämpötekniikko anonut kaikkiaan 30,000 markan määrärahaa, ja osoitti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto mainitun määrän käyttövaroistaan.

Muutostyöt rahatoimikonttorin huoneistossa. Eräiden muutos- ja korjaustöiden teettämiseksi rahatoimikonttorin huoneistossa, jotka työt tarkoittivat toimistohuoneiston lattiapinnan laajentamista ja toimitusluukkujen luvun lisäämistä, myönsi ⁵⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 23,700 markkaa.

¹⁾ Kvston pöytäk. 20. 5. 6 §. — ²⁾ S:n 19. 8. 16 §. — ³⁾ S:n 11. 2. 32 §. — ⁴⁾ S:n 3. 6. 12 §. — ⁵⁾ S:n 9. 9. 16 §.

Vaakain korjaus. Tapaturmaisesti vioittuneen lattiaan kiinnitetyn liikennekonttorin vaa'an korjaukseen myönsi¹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövarois- taan 2,390 markkaa.

Kassaholvin laittaminen tullikamarin huoneistoon. Tullikamari oli maistraa- tilta anonut kassaholvin laittamista kassakonttoriinsa. Kaupunginvaltuusto myöntyi²⁾ esitykseen ja päätti tarvittavan 24,500 markan määrärahan mer- kittäväksi 1920 vuoden budjettiin.

Sähköhissien laittaminen tulli- ja pakkahuoneen vesipainehissien sijaan. Kun kuluvana vuonna oli odotettavana erittäin vilkasta tuontia, oli liikenne- konttori arvellut, etteivät tulli- ja pakkahuoneen kaksi sähköhissiä enää riittäisi tavarain kuljetukseen, ja oli sen johdosta uudistanut vuonna 1914 tehdyn, mutta sodan puhkeamisen johdosta huomioon ottamatta jätetyn esi- tyksen, että kahden samassa talossa sijaitsevan vesipainehissin sijaan han- kittaisiin sähköhissit. Kustannuksia uusista hisseistä oli laskettu olevan kaikkiaan 95,650 markkaa. Rahatoimikamarin mielestä niiden hankkiminen kuitenkin saattoi vielä jäädä jonkin ajan päähän, minkätähden kamari esitti, että kaupungin yleisten töiden hallitus saisi tehtäväkseen merkitä tätä varten tarpeellisen määrärahan ensi vuoden budjettiehdotukseen, mihin esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi³⁾.

Poliisin huoneiston korjaukset. Kaupunginvaltuusto osoitti⁴⁾ käyttö- varoistaan 1,125 markkaa Hermannin poliisivartiokonttorin korjaus- ja sisus- tustöihin, 850 markkaa huoneen sisustamiseksi Töölön poliisivartiokontto- rissa ja 1,900 markkaa sähkövalaistuksen laittamiseksi Fredriksperin poliisi- vartiokonttoriin.

Korvaus sapöörikasarmin alueella toimitetuista korjauksista. Senaatin vuonna 1918 päätettyä antaa neljä n. s. sapöörikasarmialueen rakennusta poliisilaitoksen käytettäväksi oli kaupunginvaltuusto hallitukselle alistanut, että kaupunki saisi kymmenen vuoden käyttöoikeuden näihin rakennuksiin, sekä siltä varalta sitoutunut panettamaan ja pysyttämään ne käyttökelpoi- sessa kunnossa⁵⁾. Tammikuun 24 päivänä 1919 valtioneuvosto kuitenkin kumosi senaatin vastamainitun päätöksen ja määräsi rakennukset luovu- tettaviksi sotaväelle. Kun kaupunki oli sillä välin niissä teettänyt korjaus- töitä kaikkiaan 43,960: 95 markan arvosta, josta määrästä 6,556: 74 markkaa tuli kaluston osalle, eikä kaupunki ollut velvollinen teettämään korjauksia valtion rakennuksissa, jotka, vaikka oli luovutettu kaupungin käytettäväksi, oli peruutettu, ennenkuin korjaustöitä oli ehditty suorittaa, päätti⁶⁾ kaupun- ginvaltuusto valtiolta anoa korvausta kaupungilla mainituista töistä olleista kustannuksista 37,404: 21 markkaa.

Desinfiioimismajalan maalaustyöt. Terveystieteiden lautakunnan anomuksen 3,000 markan myöntämisestä maalaustöiden teettämiseen erinäisissä kaupun- gin desinfiioimismajalan huoneissa kaupunginvaltuusto epäsi⁷⁾, kehoittaen samalla rahatoimikamaria merkitsemään määrärahan 1920 vuoden meno- sääntöehdotukseen.

Terveydellisten tutkimusten laboratorin laajennus. Sittenkuin se Länsi- rannan talossa n:o 10 sijaitseva huoneisto, jossa terveydellisten tutkimusten laboratorin vahtimestari aikaisemmin oli asunut, oli tullut vapaaksi, esitti terveydenhoitolautakunta, että puheenalaista huoneistoa saisi käyttää labo- ratorin tarpeisiin ja että sen laittamiseksi laboratoritarkoituksiin sopivaksi

¹⁾ Kvstn pöytäk. 26. 11. 20 §. — ²⁾ S:n 22. 12. 15 §. — ³⁾ S:n 17. 6. 17 §. — ⁴⁾ S:n 28. 1. 11 §, 25. 2. 16 § ja 7. 10. 9 §. — ⁵⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 34. — ⁶⁾ Kvstn pöytäk. 12. 11. 13 §. — ⁷⁾ S:n 19. 8. 8 §.

myönnettäisiin 3,300 markkaa. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi¹⁾, osoittaen pyydetyn rahamäärän käyttövaroistaan.

Kivelän sairaalan muutostyöt. Kaupungin sairaalaylihallituksen esityksestä oli rahatoimikamari kehoittanut kaupungin yleisten töiden hallitusta heti teettämään eräitä pienenlaisia muutostöitä Kivelän sairaalan mielisairaiden osastolla. Tämän toimenpiteen hyväksyi²⁾ kaupunginvaltuusto, joka käyttövaroistaan osoitti tähän tarpeelliset 8,650 markkaa.

Koulukeittolan laittaminen Töölönkadun kansakoulutaloon. Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan tehtyä esityksen jatkuoluokille tarpeellisen koulukeittolan laittamisesta sekä täydennystöiden teettämisestä Töölönkadun kansakoulutalossa sekä valtuustolle lähetettyä mainitun koulutalon muutosrakennuksen luonnospiirustukset hyväksyi³⁾ kaupunginvaltuusto periaatteessa nämä piirustukset ja antoi kaupungin yleisten töiden hallituksen tehtäväksi laadituttaa muutosrakennusten lopulliset pääpiirustukset, minkä jälkeen asia otettaisiin uudelleen käsiteltäväksi.

Saunan rakentaminen Toivoniemen kasvatuslaitokseen. Kasvatuslautakunnan esityksen, että uuden saunan rakennuttamiseksi Toivoniemen kasvatuslaitokseen myönnettäisiin 14,000 markan määräraha, kaupunginvaltuusto epäsi⁴⁾ ja kehoitti lautakuntaa käyttämällä budjettiin merkittyä korjausmäärärahaa tarpeen mukaisesti korjauttamaan Toivoniemessä ennestään olevaa saunaa sekä oikeutti lautakunnan tähän tarkoitukseen ottamaan rakennuspuita tilan metsästä. Ensi vuoden budjettiehdotukseen saattoi lautakunta merkitä uutistyötä varten tarpeellisen rahamäärän, edellyttäen rakennukseen tarvittavat puut otettavan tilan metsästä.

Asuinhuoneiden kuntoonpano Leppäsuon huvilassa. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ehdotettua, että käyttämätön Leppäsuon huvilan eteläosa⁵⁾ kovaan asunnonpuutteeseen nähden panetettaisiin kuntoon asuntotarkoituksia varten, rahatoimikamari esitti kaupunginvaltuustolle, että mainitun huvilan eteläosa heti laitettaisiin kuntoon asuntotarkoituksia varten ja että tähän tarkoitukseen valtuuston käyttövaroista osoitettaisiin kaikkiaan 95,500 markan määräraha, siitä 28,000 markkaa huvilan ensimmäisen ja 50,000 markkaa sen toisen kerroksen kuntoon panettamiseksi, 10,000 markkaa ulkoparvekkeiden laittamiseksi maahan ulottuvine tikapuineen ja 7,500 markkaa sähkövalojohtojen laittamiseksi. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi⁶⁾.

Merholman huvilarakennuksen korjaukset. Kaupungin ostaman Merholman huvilarakennuksen n:o 4⁷⁾ huoneistojen korjaukseen myönsi⁸⁾ kaupunginvaltuusto etuantina kaupunginkassasta enintään 4,150 markkaa.

Uusi höyrykattila Alppipaviljonkiin. Niinikään myönsi⁹⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 5,100 markkaa uuden höyrykattilan hankkimiseksi Alppipaviljonkiin.

Erään Meilansin riihen kuntoonpano. Erään Meilansin riihen kuntoon panettamiseksi, jonka rahatoimikamari oli osoittanut Meilansin suojeluskunnan harjoituksia varten, myönsi¹⁰⁾ kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 2,250 markkaa.

Sailors homella vuokrattujen huoneistojen kuntoonpano. Helsingin kaupungin komentajan vuonna 1917 vaadittua majoituslautakuntaa heti hank-

¹⁾ Kvstons pöytäk. 17. 6. 33 §. — ²⁾ S:n 19. 8. 31 §. — ³⁾ S:n 3. 6. 23 §. — ⁴⁾ S:n 19. 8. 37 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert. siv. 13 ja seur. — ⁶⁾ Kvstons pöytäk. 7. 10. 13 §. — ⁷⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 11. — ⁸⁾ Kvstons pöytäk. 7. 10. 14 §. — ⁹⁾ S:n 7. 10. 8 §. — ¹⁰⁾ S:n 28. 1. 10 §.

kimaan huoneiston venäläisen sotaväen esikunnalle, oli rahatoimikamari tar-koitukseen vuokrannut Sailors homen omistaman Linnankadun talon n:o 3 2,500 markan kuukausivuokrasta ja kuukauden molemminpuolisin irtisanomisajoin, sillä ehdolla m. m., että vuokralaisen oli, jos laitoksen johtokunta sitä vaati, ennen pois muuttoa palautettava huoneisto alkuperäiseen kuntoonsa sekä korvaamaan kaikki kustannukset ja vastaamaan siitä vahingosta, mikä laitokselle saattoi luovutuksen johdosta koitua. Huoneistoja olivat sittemmin, paitsi edellä mainittua esikuntaa, käyttäneet muut venäläiset sotilasviranomaiset sekä kapinan aikana osin venäläinen sotaväki, osin punakaarti ja viimeksi saksalainen sotaväki. Korjaustyöt, jotka taloa omistajalleen palautettaessa olivat osoittautuneet välttämättömiksi, oli rahatoimikamari antanut rakennuskonttorin teetettäväksi, ja arvioitiin niistä olevan kustannuksia 52,100 markkaa. Niistä korvausvaatimuksista, joita kaupungin puolelta olisi tehtävä valtiolle sekä vuokra- että tästä vuokrasopimuksesta aiheutuneista niin vuokra- kuin korjauskuluistakin aikoi kamari myöhemmin lausua mielensä ja samalla tehdä ehdotuksen niiden kustannusten korvaamisesta, joiden ehkä tuli jäädä kaupungin suoritettaviksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾ rahatoimikamarin toimenpiteen.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Raitiotieverkon ulottaminen Böleen. Eräiden Bölen esikaupungin asukasten tekemän esityksen raitiotieverkon ulottamisesta mainittuun esikaupunkiin kaupunginvaltuusto epäsi ²⁾.

Malmin kaatopaikalle vievän pistoraitteen kuntoonpano. Kun kaupungin omistamalle Malmin aseman kaatopaikalle johtavan pistoraitteen oli havaittu olevan niin huonossa kunnossa, ettei sitä voinut vaaratta liikennöidä, myönsi ³⁾ kaupunginvaltuusto sen kuntoonpanettamiseksi 13,300 markkaa edeltäpäin kaupunginkassasta maksettavaksi ja 1920 vuoden budjettiin merkittäväksi.

Urakkajärjestelmän käyttö satamaradan laajennustöissä. Sittenkuin oli herätetty kysymys, oliko ja missä määrin urakkajärjestelmää käytettävä satamarataa Töölön tavara-aseman ja Hieta- ja Jätkäsaaren viereisen satama-alueen väliseltä osalta laajennettaessa kaksoisraiteiseksi ⁴⁾, ja rahatoimikamarin hankittua sekä v. t. kaupungininsinöörin että kaupungin yleisten töiden hallituksen lausunnot asiasta ⁵⁾, päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto, että mainitulla alalla esiintyvät pengerrys-, tukimuuri-, perustus- ja päällysrakennustyöt oli rakennuskonttorin teetettävä, jota vastoin esiintyvissä siltatöissä oli urakkajärjestelmää käytettävä.

Uuden puhelinjohdon teettäminen kunnalliskotiin. Huomauttaen, että kaupungin ja kunnalliskodin välinen puhelinjohto ei lukuisista korjauksista huolimatta toiminut tyydyttävästi, köyhäinhuotohallitus esitti, että laitokseen teetettäisiin uusi puhelinjohto. Kaupunginvaltuusto päätti ⁷⁾ kunnalliskotiin teetettäväksi uuden puhelinjohdon ja vanhemman johdon muutettavaksi uuden johdon patsaslinjaan sekä työn teettämiseen, lukuun otettuna yhden neljänneksen maksu, käyttövaroistaan osoittaa 5,042: 50 markkaa.

¹⁾ Kvston pöytäk. 11. 3. 9 §. — ²⁾ S:n 9. 9. 32 §. — ³⁾ S:n 7. 10. 10 §. — ⁴⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 40. — ⁵⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 46 vuodelta 1918. — ⁶⁾ Kvston pöytäk. 20. 5. 3 §. — ⁷⁾ S:n 9. 8. 24 §.